Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 229. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 4-го ЛИСТОПАДА 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 4, 1953. No. 229. VOL. LXI.

БЕНСОН СКАСУВАВ РАЙОНОВІ УРЯДИ КОНСЕРВАЦІЇ ЗЕМЛІ

ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ЗРЕЗИГНУЄ ТІЛЬКИ НА ДОМАГАННЯ АЙЗЕНГАВЕРА; ПРОТИ БЕНСОНА ВИСТУПАЮТЬ НЕ ТІЛЬКИ ДЕМОКРАТИ, АЛЕ Й РЕСПУБЛІКАНЦІ

Вашингтон. — Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон на пресовій конференції заявив, що він, в порозумінні з президентом, наказав негайно скасувати сім районових урядів для Консервації Землі, даючи в той спосіб більше ініціятиви і влади стейтам. Ці уряди були зорганізовані 1935 року. Змагання скасувати ці уряди було головною причиною опозиції до теперішнього секретаря праці. Бенсон заперечив, що скасування цих урядів знищить ту працю, яка змагала до того, щоб фармерам давати поради, як найкраще підтримувати врожайність землі та зберігати її вологість. Цю працю можуть тепер виконувати окремі стейти своїми власними засобами. Рішення Бенсона скасувати районові уряди для консервації землі викликало негайні відгуки Республіканський конґресмен Джордж Г. Бендер заявив, що його підкомісія в Палаті Репрезентантів попросить також, щоб він 10 листопада з'явився перед комісією і вияснив, як він плянує продовжувати працю над Консервацією землі. Сенатор Ейкен схвалив рішення секретаря рільництва, бо воно показує, як на реорганізацію цього секретаріяту дивиться президент і сам секретар. Демократичний сенатор Мілтон Р. Йанґ назвав рішення Бенсона „дурним" (Йанґ недавно закликав Бенсона до резиґнації). На запит, чи його політика матиме вплив на вибори найближчого року — Бенсон відповів, що він „цікавиться тільки тим, щоб виконувати конструктивну працю". Хоч стейти мають перейняти працю над консервацією землі, вісім південних губернаторів невдоволені з рішення Бенсона. Відповідаючи на запити, Бенсон заявив, що він зрезиґнував би зі свого становища аж тоді, коли президент цього забажав би. „Президент знає, що я роблю. Він мене покликав на цей пост, щоб я виконував працю. І я це роблю. І коли він втратить до мене довір'я, я не буду противитися його волі". — сказав Бенсон.

ЗДА затіснюють господарську співпрацю з Німеччиною

Вашингтон. — Державний департамент повідомив, що німецький міністер господарства д-р Людвіґ Ергард прийняв запрошення і прибуде в найближчому часі до ЗДА, щоб запізнатися з господарським положенням цієї країни. Одночасно державний департамент скасував окреме Бюро для Німецьких Справ, і переніс німецькі справи до загальноевропейського відділу, як це було перед другою світовою війною. Державний департамент повідомив, що німецький міністер не прибуде для того, щоб переговорювати про якийсь новий договір. Його побут обмежиться до неофіційних розмов з сенатором скарбу Джорджем М. Гомфрі і Сінклером Віксом — секретарем торгівлі.

Пресвітеріянська Церква проти теперішніх метод боротьби з комунізмом

Ню Йорк. — Генеральна Рада Пресвітеріянської Церкви в ЗДА в своєму листі до 8,000 священиків заявила, що в цій країні панує тенденція боротьби з комунізмом при допомозі тільки „фанатичного неґативізму". Цей лист має 2,300 слів і його ухвалила рада, що складається з 33 членів. Члени цієї ради висловлюють свій страх з того приводу, що боротьбу з комунізмом ведеться тільки поліційними методами, а не дивиться на комунізм як на світську релігію, що має „велику життьову силу". Щоб протиставитися цій комуністичній загрозі, Генеральна Рада Пресвітеріянської Церкви пропонує, щоб Об'єднані Нації почали безпосередні переговори з представниками комуністичних країн. Рада вважає, що безпосередні переговори — це єдиний спосіб, який зможе привести до порозуміння. Рада гадає, що ці переговори могли б вестися довірочно, але висліди їх мали б бути оголошувані публічно.

75 роковини часописного концерну Скріппс-Говард

Клівеленд, Огайо. — 2 листопада 1878 року почав виходити в Клівеленді часопис „Клівеленд Пенні Пресс", що його видавав Едвард В. Скріппс. З цього часопису виникла теперішня могутня організація, яка видає 19 часописів у 18 містах ЗДА і відома під назвою „Скріппс-Говард". „Пенні Пресс" — це був безпартійний часопис, що мав успіх у читачів. Його власник купував інші часописи і тепер Скріппс-Говардова преса друкується в таких містах, як Сан Франсіско, Вашинґтон, Індіянополіс, Пітсбурґ, Ню Йорк та ін. Це видавництво має свої власні пресові аґенції, і чотири радіові та телевізійні станції, а його кореспонденти розсіяні по всьому світу. Це видавництво має окрему Наукову Пресову службу, яка постачає наукові новини до всіх часописів світу.

В АМЕРИЦІ

● **61-річний** Леонардо Анджеліно на вулиці в Ню Йорку рвав в шматки паперові гроші та державні бонди і кидав їх на землю. Поки прибігла до нього поліція, він подер около 800 долярів. Жінку Анджеліна за три дні перед тим відвезено до шпиталю для умово хворих.

● **74-літній генерал** Джордж С. Маршал, бувший державний секретар, якому присуджено цьогорічну нагороду Нобеля, — захворів на ґрипу і лікується в шпиталі Волтера Ріда в Вашинґтоні.

● **ЗДА висилають** своє 10-те крило літаків до Европи. Одне крило має від 35 до 70 літаків, залежно від величини і роду. Дві ескадрилі цих літаків відлітають до Німеччини, а третя до Франції.

● **Пам'ятник** Джорджові Вашинґтонові в столиці ЗДА за його 65-річне існування відвідали 27,377,732 особи.

● **Ню Йорк має** довготермінового боргу на суму 3,412,625,-649 долярів. В останньому фінансовому році борг Ню Йорку зріс на 48,365,386 долярів. Бюджет найбільшого в світі міста в останньому році становив 1,441,673,640 долярів. Колись територію Ню Йорку куплено від індіян за 24 доляри, тепер вартість її становить 19,000,000,-000 долярів.

● **Департамент оборони** пригадує, що різдвяні пачки воякам за океаном треба висилати перед 15 листопада, щоб їх можна було своєчасно доручити.

● **Державний департамент** зарядив, щоб урядовці, які з будь-яких причин виходять з урядових приміщень, не лишали на столах жадних паперів.

● **Губернатор стейту** Джорджія Герман Толмедж остерігав Найвищий Суд, щоб не касував расового обмеження в школах у південних стейтах.

НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА — В ІНТЕРЕСІ ВІЛЬНОГО СВІТУ — ТВЕРДИТЬ СЕН. ФЕРҐУСОН

СЕНАТОР, ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ, ПОСАДНИК МІСТА ТА ІНШІ ДОСТОЙНИКИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В ЛИСТОПАДОВИХ СВЯТКУВАННЯХ В ДІТРОЙТІ

Дітройт. (Телефоном МШ). — „Україна та інші нації за залізною заслоною, поневолені Москвою, мусять бути незалежні, якщо в світі має заіснувати свобода народів і людини; незалежність України забезпечить теж є незалежність З'єдинених Держав Америки та інших країн" — заявив сенатор Гомер Ферґусон, республіканець з Мішіґену та член Сенатської Комісії закордонних справ, виступаючи з промовою на українському Листопадовому Святі в Дітройті в неділю 1-го листопада. Особисті привітання та готовість підтримувати українські визвольні змагання висловили: губернатор Вільям, посадник міста Ково, міський секретар Липбеттер, міська радна Маруся Бек та інші. Листопадове Свято влаштував Український Громадський Комітет, створений з ініціятиви місцевого Відділу УКК, в авдиторії місцевого Українського Народного Дому, яка містить понад 1,200 крісел та яка була виповнена по береги. Атракцією свята був згаданий вже виступ сенатора Ферґусона, який, крім заяви про необхідність привернення незалежности Україні, натаврував таємні альянтсько-совєтські договори під час другої світової війни, що призвели до закріплення совєтської неволі над одними й поширення її на інші народи. Сенатор Ферґусон висловився також на користь допущення до З'єдинених Держав дальших українських скитальців, які ще перебувають в Европі. В програму Свята, яке відкрив голова Громадського Комітету п. Мирон Дольницький, входили ще виголошена українською мовою промова п. Василя Мудрого, представника УКК з Ню Йорку, та промова місцевого молодого адвоката Степана Луцького, виголошена по-англійськи. На мистецьку частину свята склались: оформлений п. Едвардом Козаком монтаж „Львів завжди вірний Україні" у виконанні членів СУМА та виступ чоловічого хору ООЧСУ під диригентурою д-ра Богдана Кушніра. Ухвалено відповідні резолюції. Прибутку було коло 1,-000 долярів, з яких чистий дохід призначено на допомогу залишенцям в Европі.

Успішне Листопадове Свято в Шікаґо

Шікаґо, Ілл. (Телеграмою СК) — Велика авдиторія школи Шопена була виповнена вщерть патріотичною публікою під час урочистих святкувань роковин Листопадового Зриву, влаштованих місцевим Відділом УККомітету минулої неділі, 1-го листопада. Про Листопадовий Зрив та його значення для дальших змагань за вільну й незалежну Соборну Українську Державу говорив д-р М. Стахів. У мистецькій частині програми виступала відома оперова співачка Євгенія Винниченко-Мозгова та хор „Боян" під диригентурою п. Позната.

Відкрито Український Відділ на Міжнародній Жіночій Виставці

Ню Йорк. — В понеділок 2-го листопада, о год. 1-ій вполудне, тут, після загального відкриття 30-ої Міжнародної Жіночої Виставки, голова Українського Виставового Комітету — п-ні Катерина Пелешок відкрила український відділ, який цього року охоплює дві секції: 1) в самому центрі загальної виставки і 2) в окремій кімнаті. У відкритті взяли участь делеґати УКК, Об'єднаних Організацій Ню Йорку, Літературно-Мистецького Клюбу, жіночих організацій і української преси. Від УКК вітав українське жіноцтво з його новим досягненням п. Ю. Ревай, від Комітету Об'єднаних Організацій пп. Соколишин і В. Вишиваний, від ЛМКлюбу ред. І Керницький, від українських жінок з Канади п-ні Ірина Павликовська. Українська виставка триватиме цілий тиждень від 11 год. перед пол. до 11 год. ночі, а специяльна українська концертова програма відбудеться в суботу 7 листопада о год. 9.30 вечером. Український Виставовий Комітет звертає увагу бажаючим відвідати цю виставку, що в усіх українських книгарнях в Ню Йорку продаються квитки вступу, призначені на покриття високих коштів улаштування українського відділу. Тому просьба до українських відвідувачів — купувати квитки вступу в українських книгарнях і цим піддержати Український Виставовий Комітет в його праці. Виставка відбувається в Реджімент Арморі при 34 вулиці і Парк Евеню.

750,000 нюйоркців вітають грецьку королівську пару

Ню Йорк, Н. Й. — 750,000 мешканців Ню Йорку вітали грецьку королівську пару — короля Павла й королеву Фрідеріку, коли вони їхали в відкритому авті з Ботері до Сити Голу. Дощ конфетті і шматків паперу падав на королівських гостей, а гарячі слова привітання лунали традиційними вулицями Метрополії, коли королівське авто минало маси нюйоркців, що стояли обабіч вулиці та виповнювали всі вікна домів. Вершок паради відбувся в Сити Голлі, де посадник міста Вінсент Імпеллітері завісив на шиї короля й королеви Медалі Чести, а король відзначив посадника королівським орденом Фенікса.

СЕКРЕТАР АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕТУНСТВА В ЕСПАНІЇ

Секретар американської авіяції Гаролд Е. Талбот (зліва) під час інспекції нових американських авіяційних баз в Еспанії. На пресовій конференції він заявив, що ці бази будуть в майбутності забезпечені атомовою бомбою, але тільки за згодою еспанського уряду. Секретаря Талбота супроводжає (справа) еспанський міністер авіяції ген. Гонсалєз Галлярза.

Шефи американського летунства заповідають атомову оборону для всіх вільних країн

Мадрід. — З'єднання північно-американських летунських сил в Еспанії дістануть атомову зброю, — заявив секретар летунства Гарольд Е. Талбот, на пресовій конференції в столиці Еспанії. Цю заяву доповнив шеф штабу американського летунства, генерал Натан Твайнінґ, кажучи, що в потребі теж всі інші країни вільного світу будуть забезпечені американською атомовою зброєю, не даючи до цього жадних подрібних вияснень. У дальшій розмові з журналістами, генерал Твайнінґ зазначив, що ЗДА доставлять Еспанії атомові бомби тільки на той випадок, — якщо Совєти заатакують альянтів, себто ЗДА не передбачають влаштовувати в Еспанії склад атомових бомб. Достава атомових бомб на американські летунські бази в Еспанії буде базуватися на попередній згоді еспанського уряду, який зберігатиме повну суверенність на території всіх американських баз в Еспанії. Заявляючи, що всі вільні народи світу будуть користуватися атомовою зброєю для своєї оборони, секретар Тальбот не пояснив цього ближче. Вашинґтонські чинники також відмовились ближче коментувати цей вислів, зазначаючи лише, що це була б величезна відповідальність випускати з рук американських збройних сил атомову зброю. На запит, як скоро Америка могла б відповісти на атомову атаку Совєтів, генерал Твайнінґ заявив, що хоч репресії наступили б негайно, проте потрібно „кілька годин", щоб американське летунство могло розпочати свої дії. В дальшому пресова конференція в Мадриді з'ясувала, що ЗДА користуватимуться в розбудові еспанських баз досвідом, що його придбали при будові своїх баз у Марокко, при чому в Еспанії це буде відбуватися меншим коштом і багато легше, як це було в марокканській пустелі.

Американські неповоротці в Кореї переживають тяжку душевну кризу

Панмунджом. — У невтральному таборі в прикордонній смузі між Північною та Південною Кореєю перебувають 22 американці - неповоротці. В Невтальній Комісії дехто має враження, що з 22 колишніх американських військовиків добрих 19 раді б вернутися додому, але є стероризовані трьома своїми товаришами, які становлять „гард кор" — тверде ядро — того гурту. Американські неповоротці переживають тепер тяжку психічну кризу, бо вони виставлені на моральний натиск з кількох сторін. Листи від членів родини і від приятелів скріпили їхню тугу за рідним краєм. З другого боку вони бояться репресій від американської влади за свою діяльність в полоні у комуністів: підписування своїм іменем комуністичних статтей, виголошування промов через комуністичне радіо і т. д. Комуністи лякають їх, що за ті вчинки полонених — американці розстріляють їх, як зрадників. Американські старшини не заявили до цього часу бажання зустрітися з цими полоненими неповоротцями. Ці останні мають час до Навечер'я Різдва заявити свою волю, бо тоді закінчуться — за постановами перемир'я в Кореї — час „проби" для полонених - неповоротців.

Комуністи кажуть, що Гітлер вбив 25,000 німецьких вояків

Берлін. — Комуністичний уряд Східньої Німеччини повідомив, що віднайдено архіви колишнього головного командування нім. збройних сил, на чолі якого стояв маршал Кайтель, повішений в Нюрнберґу за воєнні злочини, і — що, як виходить з тих архівів, у німецькій армії розстріляно або повішено від вересня 1939 до травня 1945 р. кругло 25.000 вояків. Ці дані, мовляв, заперечують закиди німців, ніби в совєтському полоні ще й досі перебувають десятки тисяч німецьких вояків. Німецьке командування, кажуть комуністи, ліквідуючи вояків, які відмовлялися воювати або втікали з війська, офіційно проголошувало, що ті вояки „пропали у воєнній акції." Комуністи не кажуть, де знайшли ті архівальні акти.

Пакістан став республікою

Карачі, Пакістан. — Пакістанська Конституційна Рада вирішила перейменувати Пакістан на Ісламську Республіку Пакістану. Це рішення має бути ще затверджене парляментом і включене в конституцію країни. Пакістан існує, як незалежна держава, шість років, але залишається у складі Британської Імперії. Пакістан скористував з пре цендесу Індії, яка також є членом Британської Імперії і свого часу проголосила себе республікою. Гіндуси (індійці), що становлять 12.9% мусулманського населення Пакістану, вийшли були з засідання перед голосуванням, пояснюючи це тим, що пропонована зміна конституції виставляє на небезпеку їхні права, як меншости.

ЗВІРСТВА КОМУНІСТІВ В КОРЕЇ ПЕРЕДАНО НА РОЗГЛЯД ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ОН

Об'єднані Нації, Н. Й. — Головний Комітет Об'єднаних Націй розглядав сьогодні внесок З'єдинених Держав — поставити додатково на порядок денний Генеральної Асамблеї справу комуністичних звірств у Кореї, наслідком яких згинули коло 30,000 корейських і альянтських полонених, в тому числі 6,113 американців. У голосуванні 12 голосів були „за" і тільки 2 — Вишинського і поляка Каца-Сухого — „проти". Дебата над американським внеском була коротка. Президент Генеральної Ассамблеї, пані Пандіт, що головувала на засіданні Головного Комітету, висловила надію, що присутні уживатимуть „поміркованої мови". Вишинський і Кац-Сухи протиставилися внескові ЗДА, закидаючи, що ЗДА — „сфабрикували" оскарження проти комуністів для того, щоб перешкодити тривкому замиренню в Кореї. Представник Мексіка, Рафаель де ля Келліна, заявивши, що він голосуватиме за внеском, зазначив, що найважливішою справою є мир в Кореї і що є відкритим питанням, чи дебата над американським внеском поможе переговорам, чи викличе небезпеку відновлення ворожих дій. Американський репрезентант Кебот Лодж не входив в детайлі американського оскарження і не згадував про кількість комуністичних жертв. Пояснюючи, чому саме тепер ЗДА виступили з тим оскарженням, він зазначив, що перші познаки масових комуністичних воєнних злочинів були вже в 1950 році, але З'єдинені Держави чекали, поки дістануть повніші відомості від поворотців з полону. Діставши ті відомості, американська влада дуже дбайливо проаналізувала їх. ЗДА — казав К. Лодж — не висувають лише свої справи, бо більшість злочинів доконано супроти південних корейців, цивільного населення країни. Ідеться теж про військa Об'єднаних Націй, бо жертвами комуністичних злочинів впали численні вояки інших національностей. Відносно того, що розгляд комуністичних злочинів може пошкодити мирові в Кореї, американський делеґат зазначив, що „добрих справ не можна полагоджувати на базі легковаження злочинів і ховання їх під сукно". Представник Англії, — міністер Селвин Ллойд, висловив думку, що краще, щоб цією справою мериторично зайнялася Генеральна Асамблея, як сам Комітет. — Сподіваються, що деякі члени Генеральної Асамблеї нерадо приймуть рішення Головного Комітету, не з прихильности до комуністів, а з остраху, щоб тактично ця справа, дебатована публічно в Генеральній Асамблеї, не пошкодила корейському мирові.

Ще 500 корейських неповоротців погодились вислухати комуністичних „переконувачів".

Токіо. — В дальшому ході процедури переконування неповоротців до добровільної репатріяції, з'явилися перед комуністичних переконувачів 500 північно - корейських полонених. З перших 200 „переконуваних" тільки 4 змінили своє рішення (про інших ще не наспіли відомості). Цим разом неповоротці бентежили комуністичних „переконувачів", закликаючи їх від себе — переходити на південь, на альянтський бік. Взагалі неповоротці видко перебороли вже острах перед комуністами й поводяться значно вільніше і справляють враження, що вони раді, що мають нагоду висказати комуністам в очі свою думку про них. Поза північними корейцями, 921 китаєць переходив досі процедуру переконування. Під час отих спільних сесій 20 китайських полонених зголосились були до репатріяції, а 140 північних корейців і китайців зголосились вже раніше до повороту. Комуністи зреклися домагання промовляти через радіо до всіх неповоротців, бо цьому рішуче спротивились індійці, а звернулися радіом лише до партії неповоротців, що з'явились на зустріч з переконувачами.

2,000 китайців евакуюються з Бурми на Формозу

Об'єднані Нації, Н. Й. — Уряд Націоналістичного Китаю повідомив Об'єднані Нації, що він обіцяє забрати з північної Бурми 2,000 китайських вояків, які перебувають там у складі 12,000 військ генерала Лі Мі, коли цей останній, відступаючи перед комуністами з Китаю, переступив кордони Бурми і від того часу непокоїв цю країну, виставляючи її своєю присутністю на інтервенцію комуністично - китайських військ. В Об'єднаних Націях, куди Бурма скаржилась на цих націоналістичних китайців, стрінули заяву китайського уряду з Формози з признанням, гадаючи, що тих 2,000 вояків — це найбільші загорільці і що після їхньої евакуації вдасться потім легше забрати також всю решту війська названого генерала і перевезти їх усіх на Формозу.

537 німецьких поліціянтів втекло в жовні на Захід

Берлін. — Західньо-німецька влада оприлюднила нову статистику втікачів із західньо-німецької, окупованої Совєтами, зони. В одному лише місяці жовтні 537 поліціянтів із Східньої Німеччини втекло на Захід, прохаючи політичного азилю. Між ними 44 старшини. Від 1 січня цього року втекло на Захід 3,972 східньо-німецькі поліціянти.

В СВІТІ

● **У Парижі судитимуть** за шпигунство 30-літнього чеха — Йосифа Кубалю. Його арештовано в той час, коли він фотографував різні французькі військові об'єкти, зокрема будинки атомової дослідної станиці.

● **Партійний бльок** канцлера Аденауера переміг у міських виборах в Гамбурґу, де досі правили соціял-демократи. Проте, соціял-демократи все таки дістали на 120 місць в міській раді 58 (проти 62 аденауерового бльоку). Тому в Гамбурґу мабуть буде створена коаліція партій. Гамбурґ — найбільше місто Західньої Німеччини і має 3 місця в Раді Республіки. Дотеперішній посадник Гамбурґу — Макс Бауер — втік був від гітлерівців до ЗДА і тут дістав американське громадянство, — але в 1946 р. вернувся до свого рідного міста і здобув великих успіхів у відбудові зруйнованого міста.

● **Ален Вінінґтон,** кореспондент лондонського комуністичного щоденника „Дейлі Воркер" в Кореї, заперечив, наче б він брав участь у переслухуванні американських летунів у справі бактеріологічної війни. Він твердить, що 28 американських летунів дали „детальні інформації" про пляновану бактеріологічну війну, і тому тепер представник ЗДА в ОН — д-р Мейо так старається „ослабити вартість тих зізнань".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІД КОЛЕСАМИ ІСТОРІЇ

Дві світові війни велись і були виграні під гаслом самовизначення народів та високими кличами людяности, волі й рівноправства для всіх. Ці гасла й кличі поривали та запалювали до бою, іноді безвиглядного й розпачливого, мільйони спрагнених волі й рівноправства людей. Тим часом, поза кулісами, між відповідальними за долю світу авторами тих кличів, велися торги й укладалися пляни, які не тільки перекреслювали всі задушевні мрії відданих борців за волю, але кидали їх та їхні народи безжалісно під колеса історії, щоб розчавити й знищити. Цю трагедію менших народів віддзеркалюють монументальні спомини воєнного й теперішнього прем'єра Великої Британії, Винстона Черчила, зокрема публікований тепер їх 6-ий том під багатомовною назвою: „Тріюмф і трагедія". Прикладом тієї трагедії малих народів може бути насвітлене Черчилем відоме польське повстання проти німців у Варшаві в серпні 1944-го року.

У літній офензиві 1944-го року совєтські армії дійшли до Висли. Польський уряд на вигнанні в Лондоні уповноважив вірну йому польську підпільну армію, з ген. Бор-Коморовським на чолі, почати загальне повстання в кожній хвилині, яку вони вважатимуть за відповідну. З кінцем липня польські підпільники перехопили таємний наказ німецького командування, щоб німецькі армії переходили на правий берег Висли. В тому самому часі Вислу перейшли й совєтські армії і стояли вже на підступах до Варшави, у віддаленні заледве 10 миль. Большевики всіми засобами своєї пропаґанди закликали поляків до повстання та боротьби проти німців, заповідаючи свій швидкий прихід з допомогою.

Дня 31-го липня большевики проломили німецькі оборонні лінії і вступили до Праги, передмістя Варшави. В таких обставинах ген. Бор-Коморовський дав наказ до загального повстання. І саме тоді большевики припинили свій дальший похід. Черчил твердить, що вони зробили це з виразною метою — дозволити німцям винищити польських патріотів. Повстанці домагалися допомоги від західних альянтів, і Черчил, в порозумінні з президентом Рузвелтом, готові були вислати вимагану допомогу в зброї, амуніції й медикаментах американськими літаками, але Сталін до того не допустив, відмовивши альянтським літакам права приземлюватись опісля на зайнятій совєтами території для доповнення пального. В телеграмі до Черчила Сталін назвав польських повстанців „злочинцями". Черчил видвигав думку вислати допомогу всупереч совєтській забороні, і плянував навіть наказати альянтським літакам приземлюватися на совєтській території без згоди большевиків, але від тієї рішучої акції відмовився „чоловіколюбний" пок. президент Рузвелт. І так під колесами історії згинули сотні тисяч польських патріотів, а большевики „визволили" Варшаву щойно тоді, як її зруйновані вулиці вже були вкриті десятками тисяч польських трупів.

Черчил твердить, що власне тоді почалася „холодна війна" між Сходом і Заходом. Але це не перешкодило західнім альянтам кидали під колеса історії дальші народи. Невдовзі після трагічного Варшавського повстання, Черчил був у Москві і — як твердить — з викидами совісти розпарцелював разом зі Сталіним совєтські і західні впливи в Румунії, Болгарії, Мадярщині, Юґославії і Греції. Опісля кидали під колеса історії цілі народи в Ялті, Тегерані і Потсдамі, віддали в руки комуністів Китай, це саме зробили з Міхайловичем в Юґославії, з Чехословаччиною та з усіми іншими, які не мали досить власної сили або мудрости, щоб не попасти під колеса. Це був справді не тріюмф і трагедія, як називає цю частину своїх споминів Черчил, але тріюмф трагедії, за яку сьогодні покутує весь світ і покутуватиме так довго, аж поки високі гасла вільного світу не будуть покриватися з високими його ділами.

Книжка Черчила — це історія, і в ній велика наука історії, яку повинні пам'ятати всі ті, що возом історії керують і що на тому возі їдуть. Сьогодні немає ще жадних фактичних доказів на те, що ментальність політиків змінилася, і тому кожний нарід повинен подбати про те, щоб при черговій нагоді не попасти під колеса історії, а керівники політики повинні дати доказ, що вони не повторюватимуть історичних помилок і нікого під ті колеса не кидатимуть. Тільки в той спосіб можна буде привернути довір'я і запевнити тривкий союз та єдність всіх волелюбних народів, необхідні в теперішній критичній добі.

ЧЕРЧИЛ В МОСКВІ?

Від довшого часу кружляє у газетах поголоска про плян Винстона Черчила поїхати до Москви на побачення з нинішніми головачами СССР. Ці поголоски знайшли навіть відгук на пресовій конференції у Білому Домі. Очевидно, що президент Айзенгавер, запитаний про такий здогадний плян англійського прем'єра, відповів, що він нічого про це не знає. З англійського боку появилося півофіційне заперечення. Проте ця концепція знайшла прихильний відгук в самій англійській публічній опінії. Керівний консервативний орган „Дейлі Мейл" просто закликає Черчила „їхати самому" до Москви. Ця порада тісно зв'язана з ремствуванням на Америку, що це вона, мовляв, унеможливила здійснити ідею Винстона Черчила, згідно з якою для спасення світового миру треба обов'язково зорганізувати з'їзд керівників трьох західніх великодержав із Малєнковим.

Від травня ц. р. Винстон Черчил раз-у-раз повторює свою ідею. Вона стала в уяві сірого англійського громадянина, для якого авторитет Черчила надзвичайно високий, магічною формулою миру, тим більше, що й консерватисти і лейбуристи від довшого часу вперше однодушно її підтримували. Пацифізм, чи нак страх англійців перед новою війною і наївна віра в те, що торгівлею з країнами за залізною заслоною і червоним Китаєм можна привернути назад в Англії часи високого добробуту, стали сприятливим ґрунтом для демагогії проти американців, які ніби накидають Англії свою закордонну політику, базовану на „американських егоїзмі" і „нерозумінні Совєтів". Звідси і огірчення англійців, що від весни до пізньої осени американці не дали себе переконати про конечність конференції „великої чвірки" дармащо все ще невідомо, чи сам Малєнков поспішив би на таку конференцію. Черчил настільки вперто вертається до своєї ідеї „інформаційної розмови без порядку денного" з Малєнковим, що всі відповідальні політики у світі шукають відповіді, чому власне він так наставився на таку зустріч і чи дійсно існують аж такі ділові арґументи на користь такої зустрічі, щоб за нею так рішуче побиватись.

Відповідь на це питання лежить передусім в психологічній площині. Одною з найважливіших причин вибуху другої світової війни було те, що саме тоді Адольф Гітлер закінчував свої 50 років життя. Твердження на перший погляд смішне, але правдиве: німецький диктатор одверто заявляв, що коли має прийти війна — а вона невідхильна — то ліпше, щоб він вів її, маючи 50 років, як тоді, коли матиме 60. Винстон Черчил має нині 79 років. Він мав славу людини, яка любить війну, і хоче здобувати славу на війні й завдяки війні. Як на доказ цього, наводили його агресивне становище у відношенні до Гогенцоллернової Німеччини перед першою світовою війною, особисто керовану ним виправу проти Дарданелів, його ролю, як першого лорда британської адміралтії і військового міністра. Його ім'я було у другій світовій війні синонімом воєнної завзятости, так, що англійські виборці у парляментарних виборах у 1945 році, безпосередньо після закінчення війни, в тому числі маса англійських вояків в Німеччині, передали були свої голоси на лейбуристів ніби тому, що боялися, щоб Черчил, як прем'єр, не захотів знову воювати — тепер з Совєтами. Сам Черчил безумовно знає про ту давню опінію щодо його особи. Нині, коли він наближається до вісімдесятки, його психічна структура не та сама, що була тому 40 чи 20 років. Мабуть, він мав амбіції бути воєнним героєм. Нині він став пацифістом і має амбіцію перейти до історії, як людина, що врятувала світовий мир. А що не будує своїх плянів на довшу мету, як молодший від нього на 16 років Двайт Айзенгавер, то є тим більш нетерпеливий, „не має часу".

Щойно на другому пляні — кажуть найповажніші коментатори Черчилевого проєкту — стоять ділові арґументи, чому бажаний з'їзд „великої чвірки" і чому якраз у цьому році так напосівся на нього англійський прем'єр. Отож, мовляв, смерть Сталіна і зміна режиму в СССР дали знамениту нагоду для спроби „договоритися" з його наступниками. Не тому, щоб стали засадничо примирливі, а тому, що вони зустрілися з величезними труднощами всередині своєї держави і внаслідок власної боротьби за владу. На тему теперішньої совєтської політики є — кажуть прихильники концепції зустрічі з Малєнковим, — найрізноманітніші коментарі. Безпосередня зустріч з керівниками цієї політики дасть найкращу можливість зорієнтуватися, де лежить правда, бо з'ясує найавторитетніше становище Совєтів до цілої низки конкретних справ. Така зустріч дасть можливість також зорієнтуватися, чи дійсно Малєнков має владу Сталіна і може авторитетно складати заяви та приймати відповідальність за рішення в імені всього СССР. Тому Черчилові й не залежить на устійнюванні згори конкретного порядку денного нарад; йому залежить на самій зустрічі і розмовах, від яких він сподівається винести безпосереднє переконання, потрібне йому для майбутньої політики: які є справжні заміри Совєтів і чи вони є здібні скласти мир на розумних компромісових базах.

Найважливіші американські та інші контраргументи такі:

Щоб пізнати справжню совєтську політику — не треба зустрічатися з Малєнковим. Коли Совєти дійсно хочуть миру, вони мають безліч конкретних нагод виявити це кожного дня: приймаючи пропозиції з'їхатись на проєктовані їм конференції і ладнаючи справи Німеччини, Австрії, Кореї, відкликуючи партизанів з Індо-Китаю, допускаючи об'єднання одних і дійсну демократію інших окупованих ними держав, не кажучи вже про „маленькі" справи, як поривання і в'язнення людей, користування диким терором, вдержування „залізної завіси", чи хоч би такої найменшої колючки, як заборона жінкам з СССР, що вийшли заміж за несовєтських громадян, виїхати до своїх закордонних чоловіків. Ця совєтська політика, мовляв, ясна і „перевірка" її безпосередніми конференціями з совєтськими можновладцями лише компромітує західніх розмовців. Доказ на це — в усіх попередніх таких з'їздах і конференціях. Тому перед новою конференцією треба мати дійсну певність, що ця нова конференція не буде знову тільки полем для совєтської пропаґанди і засобом скріплювання совєтського престижу, сильно захитаного якраз тепер в очах підсовєтських і сателітських громадян.

Чи треба казати, хто має слушність і по чийому боці наші, американсько - українські симпатії? Можна хіба тільки дивуватися, як пізній вік людини, що повинен приносити глибокий розум, опертий на досвіді, навіть у великих державних діячів притуплює чуття орієнтації і витворює стан наївности.

УКРАЇНСЬКІ ТОПОРИЩА МОСКОВСЬКОЇ СОКИРИ

З датою 19 жовтня 1953 р. появилася з Вашинґтону оповістка, що Найвищий Суд відмовився розглядати апеляцію зліквідованого Міжнародного Робітничого Ордену. Це була забезпеченева організація, зачартерована в стейті Ню Йорк, а її ліквідації зажадав стейтовий суперінтендент три роки тому на тій основі, що вона є витвором комуністичної партії, становить політичний і фінансовий риск на підставі стейтових забезпеченевих законів і дальше її існування було б газардом для власників поліс тому, що „вона проповідувала революцію і вірність Совєтським Соціялістичним Республікам". Найвищий Стейтовий Суд наказав був зліквідувати Міжнародний Робітничий Орден, а стейтовий Апеляційний Суд підтримав це рішення.

Власники поліс Міжнародного Ордену мусять самі тепер подумати, що мають робити, щоб врятувати рештки своїх грошей.

Поки ще Найвищий Суд ЗДА відкинув апеляцію М. Р. Ордену, большевицька команда в ЗДА докладала всіх можливих зусиль, щоб цей Суд уневажнив рішення стейтових судів. Організовано прилюдні віча власників поліс, апельовано до інших забезпеченевих організацій стати солідарно з урядом М. Р. Ордену, покликаючись на конституцію ЗДА та вживаючи погрози, що й інші забезпеченеві організації може зустріти така сама доля, як М. Р. Орден, і т. п.

Щоб зрозуміти, як комуністи еволюціонували в своїм наставленні до допомогово-забезпеченевих організацій, треба пригадати, як в початках комуністичного руху, отже після 1920 р., вони висміювали саму ідею забезпечення, стоячи на матеріялістичнім становищі, проповідували „комунізацію" існуючих мастків і розподіл їх між своїх членів. Українські прихильники такого „інтернаціоналу" кинулися були тоді на українські громади, вписувалися в члени Українських Народних Домів та інших подібних установ а здобували їх потайною підготовою до голосування на загальних річних зібраннях. Таким пляном здобули вони були „Українську Бесіду" в Ню Йорку, Український Народний Дім при Гренд Ст. у Брукліні. Вони заманювали підлесними закликами до закупна уділів в закладаних ними корпораціях, щоб купувати свої „Робітничі Доми". Після якогось часу, на очевидний наказ з Москви, вони ці здобуті і куплені доми попродали, виправдуючи свою поведінку тим, що вже приходить пора, коли комуністи здобудуть Америку, а тоді всі мастки перейдуть у їхні руки. При таких „трансакціях" уділовці, звичайно, тратили свої гроші.

Коли дальше здобування громадських домів їм не вдавалося, вони почали плянувати, щоб подібним способом здобувати братні забезпечене-во - допомогові організації різних національних груп. Маючи невдачу, комуністи залишили агітацію проти забезпеченевих організацій, а кинули десь після 1930 р. гасло заснування „Міжнародного Робітничого Ордену". Одначе й це не багато допомогло, бо такий „інтернаціонал" не мав популярности між емігрантськими групами. Тоді комуністи знов змінили тактику і десь з початком 1940 р. кинули гасло творити національні секції при Ордені, між іншими і „Українську Секцію М. Р. Ордену". Коли й це виявилося недостатнім для розбиття української солідарности, цю секцію перетворено на „Запомоговий Союз Американських Українців", щоб безупину робити замішання між українським загалом подібністю назви до Українського Народного Союзу й інших того роду українських запомогових організацій. М. Р. Орден, отже й його „сателіти", чи секції — це тільки фронти для заманювання громадян до комуністичної партії і підпорядкування їх команді московського Кремлю. Власники поліс М. Р. Ордену мусіли складати пожертви на найрізніші большевицькі цілі, а вперше чергу на утримання різнородніх органів, як ось серед українців на „Українські Щоденні Вісті".

Пригадаймо слова американського делеґата до Об'єднаних Націй, д-ра Чарлса В. Майо, який у понеділок 26 жовтня в Політичному Комітеті заявив: ‚Комуністи виправдують кожний засіб, кожний обман, кожну брутальність, якщо вони гадають, що це спричиниться до перемоги комунізму".

З усіх большевицьких розбишацтв доконуваних на українській спільноті в Америці, треба вважати за найпомітніше зорганізування нападу міжнародної комуністичної банди на українську Маніфестацію, влаштовану 18 листопада 1933 р., для масового протесту проти штучного, зорганізованого Совєтами голоду на Україні. Саме на той час „Єдинофронтський Комітет Українських Організацій м. Ню Йорку" видав до інших етнічних секцій міжнародного комунізму в Ню Йорку гасло: „Дайте відповідь петлюрівським недобиткам!", закликаючи комуністів на „демонстрацію проти демонстрації" з таким поясненням: „Петлюрівці проголосили свою демонстрацію на 18 листопада на Вашинґтон Сквер в Ню Йорку. У той сам день, у тому самому місці й часі українські робітники міста Ню Йорку й околиці сходяться, щоб стати в обороні Радянської України й показати українським погромщикам, де їх справжнє місце... Заплямуйте інтервентів, що хотіли б в крові працюючих втопити здобутки Радянського Союзу". Водночас розкинено масово летючки англійською мовою від „Приятелів Совєтського Союзу" з закликом: ‚Бороніть Совєтський Союз і демонструйте проти нападу, виконаного українськими й російськими білоґвардійцями, як знаряддям кривавого Гітлера! Приходіть десятками тисяч на оборону СССР!"

Так гуляли московські п'ятиколонники зліквідованого аж тепер М. Р. Ордену.

ЩЕ ПРО ФАБРИКИ КРУППА НА СИБІРУ

У часописі „Свобода" з дня 23 жовтня ц. р. з'явилася стаття про фабрики Круппа в Сибіру. Тема про можливість перенесення частини німецьких фабрик до Сибіру чи інших місцевостей СССР сама по собі цікава, але навряд чи так воно є, як пишеться в статті п. Я. Курдидика.

Шкода, що деякі наші автори не завдають собі труду як слід перевіряти матеріял, який вони використовують для своїх статтей. А зокрема, коли йдеться про краї або справи, далекі від їх постійних інтересів. Так трапилося, очевидно, з п. Я. Курдидиком. Очевидно, в його розпорядженні був матеріял другорядного значення, написаний особою з мінімальним знанням з географії.

Отже справа полягає в тому, що з загального числа населення в азійських володіннях СССР, визначуваного в 1947 р. на 35,615,000 осіб, на центрально - азійські республіки припадало 10,115,-000, а решта на властивий Сибір та Далекий Схід. Очевидно, сюди ніяк не можна включити ті 30 млн., що їх „тепер населення переступило вже". На підставі якої статистики це обчислюється, важко сказати.

У своїй статті п. Я. Курдидик пише, що величезні фабрики Круппа з Ессену перенесено до Обдорська, недалеко гирла р. Об. Неясно для нас, чому саме до Обдорська, який, до речі, тепер зветься Салегард з мови нанайців і є столицею їхньої країни з населенням не 100,000, а тільки 40,000. В цьому місті є рибні консервні заводи та тартаки, сполучене воно з рештою світу по р. Об і лише в часи навіґації, від середини літа до початку осені. Там немає ні вугілля ні залізної руди, які треба було б довезти до заводів б. Круппа. Ледве чи вигідно це навіть в совєтських умовинах.

Білобров'я — на північ від Тобольська. Це має бути, очевидно Бєлогор'є над р. Об'ю. Ще, до речі, треба сказати, що вся частина Західнього Сибіру на північ від р. Ішим дуже бідна на мінеральні ресурси, і своїм характером є тундровою країною — низовиною; ліси є тут вздовж річок і струмків, а вищі місцевості заболочені, вкриті кущами або травою, й поволі переходять в тундру.

Отже, якщо „Білобров'є" є Білогор'є, то воно так далеко лежить від покладів будьяких мінералів що ледве чи там може постати важка промисловість, але натомість там є вже тепер риболовецькі та дерево-обробні заклади. Столиця країни Танти-Мансюйськ має населення коло 30,000, а весь край — яких 100 тисяч.

„Момлегорськ, що лежить на схід від Мурманська ... що має 100,000 населення" і сполучається з Мурманськом автострадою.

Мабуть, тут мова йде про Мончеґорськ. Але ж це місто лежить не на схід, а на південь від Мурманська, за яких 70 миль, і сполучене з ним не автострадою, а Мурманською залізницею, збудованою в часі першої світової війни. Правда, „автострада" в совєтському вигляді існує від Пулозера до Ловозера.

Згадується про таке індустріяльне місто як Дудінка над р. Єнісеєм. Дивно, що про це невелике містечко згадується, а замовчується про дійсно велике місто — Іґарка, звідки експортується ліс. Зо два тижні тому в пресі появилась вістка про англійський пароплав, що зазнав аварії, коли плив з Іґарки із вантажем лісових матеріялів. Отже там бувають пароплави.

Не може бути мови про 500,000 населення в м. Анадир і про 100,000 населення в інших містах, коли вся Якутська республіка, в якій знаходяться Дудінка, Амбарчик та Індіґерка (під такою назвою є річка, але немає міста) має всього населення яких 450,000...

Не може бути мови про закінчення побудови залізниці Чита - Якутськ, Магадан — Анадир — Чукотськ. Всі ці міста знаходяться в різних країнах - областях - республіках, і в деяких з них вже давно є залізниці, а про інші ніколи не згадувалося, що їх будують. Може автор хотів тут вказати про так званий БАМ, але він починається біля ст. Тайшет і далі через Киренськ має прямувати на Бодайбо і далі р. Вітим та через р. Олекма переходити через Станові гори в північні райони Амурщини, щоб дійти до Комсомольська, що є над Амуром, а не на Далекій півночі!

Від найближчої точки цієї проєктованої залізниці до Якутська 800 миль по авіолінії, а до амурської частини її біля Тидінського рудника яких 500 миль. Дорога має переходити через великі гірські пасма, проваля, потоки та глибокі кайони, на які так багата ця частина країни.

Отже немає проєкту залізниці до Берінґової протоки, на березі якої стоїть Чукотська пристань, а не Чукотськ. Магадан сполучається автошляхом з групою золотих пріїсків та інших копалень у верхній частині р. Колима. Шлях цей побудований перед самою війною і управляється знаним „Дальстроєм" — фірмою, якою керує МВД з його відомими каторжними таборами.

В українській мові ми маємо, на жаль, дуже обмежену кількість відомостей про все це, хоч ці місцевості є дуже важливі для визначення можливостей Москви в її замірах проти свобідного світу. Для цілей нашої антимосковської боротьби ми потребуємо знання і воно мусить бути побудоване на перевірених й точних даних. А це є можливе, коли видано вже досить книжок, напр., в німецькій мові дуже солідну працю з географії Лямбаха, не говорячи вже про книжки в англійській мові. А також є чудові мапи Нешенел Географік Сосайті у Вашинґтоні та ін., де помилок дуже мало. Коли книжки час від часу переглядати, то можна зауважити, що в наступні їх видання автори вносять справлення.

Дані совєтських джерел потребують перевірки та порівнянь, так само, як відомості від біженців-втікачів з-поза залізної заслони, бо люди, які вирвалися з підсовєтської дійсности, не мали змоги знати речі, що були поза обсягом їх прямої праці. А в своїх спогадах, кожний з нас знає, дуже легко помилитися, зокрема коли справа йде про числа.

І. Світ

Степан Женецький

ЗА ЧУЖІ ІНТЕРЕСИ

(Спомин з польсько-німецької війни)

(7)

Тут почалася нова морока з „відвагою" капралини нашого відділу. Він знайшов собі ще одного такого „відважного" капраля від протипанцерної гарматки, обидва скликали вояків своїх відділів і сказали менш-більш таке:

— Хлопці! Це наше військо, яке ми досі бачили — то перелякані боягузи, „тхуже": тікають на зломання лоба, хоч прусакуф ще навіть не бачили... Ми не хочемо бути такими самими боягузами, як вони. Я, капраль від протипанцерної гарматки, і далі ми не тікаємо. Тут залишаємося на місці і тут дамо німцям бій. Всі погинемо, але вирятуємо честь „валечнеґо жолнєжа польскеґо"...

Після того запровадили обидва свої відділи, тобто обслугу скоростріла й обслугу протипанцерної гарматки, під ліс і зайняли становище коло господарських будинків якогось колоніста. З одного боку хати наш капраль поставив свій скоростріл, з другого боку зайняв становище другий капраль зі своєю гарматкою.

— Далі не тікаємо ані кроку! — сказав наш капраль. — Всі тут погинемо за нашу ойчизну „сьмєрцьов валєчних"...

Все військо, що зайняло було бойову лінію, давно вже відступило і залишилися тільки наших два відділи. Наш капраль походжає бундючно кругом хати, мов, не знати який герой, і цілий час споглядає в далековид.

— „Погано! — думаю собі. — Справжній пех переслідує мене на цій війні... Прийдеться таки згинути з тим чудачиною капралем"...

А тут ліс, що зараз за стодолою починається і тягнеться на весь той простір, яким нам треба відступати, аж проситься, щоб чкурнути в його гущавину і начхати на капраля, на війну за чужі інтереси і на цілу Польщу... Та як його втечеш, коли всі вояки нашого відділу збилися докупи і ні на крок не відходять одинцем від хати. Звісно, в небезпеці всі держаться разом. Відійти пару кроків до лісу і там шмиґнути — боюся: ану ж хтось з вояків зауважить? Та цей капралина на місці застрілить!

Та незабаром виявилося, що цей капралина так довго був відважний і так довго збирався воювати й гинути за Польщу, доки не бачив німців. Коли ж їх побачив, і то здалеку, то відразу втратив відвагу й охоту з ними битися. Коли німецькі танки показалися на вершку гори, яку зранку польські війська готовилися боронити, то наш капралина зразу заметушився: наказав воякам понасаджувати баґнети на кріси, понадягати протигазові маски, поприлягати за хатою й чекати на його дальші накази. Сам виліз на хату і з-поза димаря почав обсервувати рухи німців. А тим часом німецькі танкетки, щось з десяток, поволі посувалися у нашому напрямі. За першою групою, що, видко, була розвідчою, над'їхало більше танків. В'ючись крутою серпентиною, вилискуючи до сонця, мов великі сталеві черепахи, вони посувалися щораз ближче до нас. Незабаром до наших вух долетів брязкіт сталевих гусениць. За якої півгодини будуть в лісі...

— „Ну, тут вже напевно кінець!" — думаю і в душі починаю робити сам собі закиди, чому не лишився в Новому Санчі. Аж ось злазить з хати наш капраль:

— Хлопци, до мнє! — шепотом скликав усіх вояків. — Готовитися до втечі! Бачили, яка сила? — показав рукою в сторону німців. — Самі танки!... Ми їм нічого не вдіємо, тільки всі погинемо... Як усі тікають то тікаймо й ми...

Вояки скоренько похапали що до кого належало, і відділ бігом кинувся до лісу. Опинившись в гущавині, з бігу перейшов на скорий марш. Я завважив, що за яких 400-500 метрів перед нами доріжка закручує трохи вліво. „Прекрасна нагода до втечі! — мигнуло в голові — Тут вже мушу втекти"... Вдаючи, що мене гризе черевик, я почав штикульгати, сповільнивши марш і так поволі залишився позаду відділу. Щоб ще більше віддалитися від нього, скинув черевик і став ніби поправляти фецу. Виждавши, коли відділ зблизився до закруту і звернув уліво — я миттю скочив з доріжки вбік і побіг якнайдалі в ліс. Натрапивши на невеличкий потічок, що плив через ліс глибокою вижолобиною, скочив до нього, і на тому місці, де потічок робив коліно і вимулив в березі печеру — спинився.

— Ну! — відітхнув з полегшею. — Нарешті відірвався від того придуркуватого капралини з його відділом.

Тепер став думати, що робити далі: роздобути десь цивільне убрання і діставатися додому, чи піддатися німцям? Тому, що я був цілком самотній, не зв'язаний з родиною, я не дуже поривався вертати до хати. Наслухавшись перед війною багато чуток про те, що в Німеччині організується Український Леґіон, я постановив піддатися німцям. Я вірив, що німці всіх українців — перебіжчиків з польської армії негайно відішлють до цього Українського Леґіону. Тоді я навіть не припускав, що німці так зле поставляться до творення української державности. Отже, почав думати, як дістатися до німців: вернутися і піти туди, де я їх бачив, чи почекати тут, аж вони прийдуть сюди! Вирішив чекати!

Так просидів я в потоці кілька годин. Вже стемніло і ніч укрила ліс чорним покривалом. Між деревами зависла мряка. Я почав відчувати гостру студінь. Як відомо, ночі в горах дуже холодні, а я мав на собі тільки сорочку та маринарку, бо плащ, коц і весь виряд залишив на тачанці. Холод ставав щораз дошкульніший. Я чув, як він добирався чимраз глибше до мого тіла. Щоб урятувати себе від холоду, почав рухати руками й ногами. Та коли це не допомогло, виліз зі заглибини в березі, став на піщаний острів і почав „забивати запарі" — вимахуючи широко руками і вдаряючи ними аж поза плечі, як це робиться зимою, коли дуже померзнуть руки. Це допомогло. Трохи розгрівшись, вернув до своєї криївки, бо все ж боявся, щоб поляки не доглянули... Та побувши якийсь час у криївці і знову добре промерзши — знову виліз на острівець і знову розігрівся таким самим способом. Так робив, може, кільканадцять разів.

(Кінець буде).

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

В Арізоні добре жити...

Хвороба дружини захитала нам життєву рівновагу і лікар порадив нам виїхати до Арізони у сухий і теплий клімат. Такий далекий переїзд, відірвання від укр. середовища, родини і добрих приятелів, невідомо які умовини праці, нас дуже страшили, але ми всетаки рішилися зарискувати й якраз в половині літа вирушили в дорогу. В дорозі думали тільки про те, як нас зустріне арізонське сонце. Та, на диво нам, ми ту горяч, що досягала в час нашого приїзду 110 ступнів, легше перенесли, як в Ню Джерзі 90 ступнів. Здавалося б, що при такій горячі не можна рухатися, а ми навпаки, цілими днями ходили по тому так гарному й чистому Фініксі, що цілий потапає у зелені, й оглядали його знаменитости як: музеї, церкви, спортові площі, ботанічний город, в якому кактуси, які ми дома плекали у вазонках, дорівнюють двоповерховому будинкові. Та не встигли ми якслід оглянути Фінікс і околиці, як мене покликали до праці. Тут дістав працю таку, яку мав в Ню Джерзі, навіть трохи з більшою платнею. Заки одержав працю, діставав безробіття на підставі того, що лишив працю через хворобу дружини. Хочу додати, що Арізона мабуть одинокий стейт, який платить безробіття, звідки хто не приїхав би, навіть з Канади і Аляски. Заробітки тут різні, залежно від кваліфікації, а від того залежне й прожиття. Напр., один українець, що приїхав тут 2½ року тому, був тяжко хворий і без якихнебудь засобів до життя, але Арізона зробила своє. Він почувся ліпше, почав працювати, купив „кару" і тепер стоїть на порозі відкриття власного варстату. Одна жінка із старої іміґрації, набувши тут фах „релестейтора" зробилась швидко майже найбагатшою між українцями в Фініксі. Те, що хто, побувши в Феніксі, не вертається на схід, стало одною з причин такого неймовірного розросту міста Фініксу, який мабуть хоче наздігнати Лос Енджелос. Кидається ввічі розбудова фабрик у Фініксі, отже хоч Фінікс є курортом, в ньому розвивається й промисловість, що в будучому буде забезпечувати працю широкому напливові людей. Побачивши дійсність нераз жалуємо за тим, що ми так перейmалися цим переїздом, коли він приніс нам тільки користь. Дружина відразу почулася багато ліпше. Зелена, соняшна й суха осінь заступає їй лікаря і ліки. Думку про поворот на схід ми наразі цілковито відкинули. Вважаю, що управа громади мало інформує про стан життя і праці в Арізоні, а ця неясність і непевність стримує виїзд тих людей, яким дуже потрібний сухий і соняшний клімат.

Любомир Осадца
795 E. Brill St.
Phoenix, Ariz.

Рачестер, Н. Й.

Заснування Кредитової Кооперативи

У нас в Рачестері виринула думка про заснування кредитової кооперативи серед невеличкого гуртка громадян вже рік тому. По довших нарадах з заінтересованими, по засягненні інформацій з різних достовірних джерел і за конкретними кінцевими заходами, думка перемінилася в діло. В Рачестері заіснувала нова кредитова кооператива під назвою „Рачестерська Українська Федеральна Кредитова Кооператива" (Rochester Ukrainian Federal Credit Union).

По одержанні федерального чартеру, відбулися основуючі збори 25-го вересня 1953 р. в присутності 30 осіб, які вибрали перші керівні органи кооперативи, що виконуватимуть обов'язки до річних зборів в січні 1954 р., в такому складі: Управа (Дирекція): адвокат Вілям Андрушин — голова, Георгій Ґурянський — заступник голови, Вілям Кубарич — секретар, Володимир Гавриляк — скарбник, Олександер Папа — скарбник-помічник; Кредитовий Комітет: Іван Сверида, Степан Сидор, Микола Кучмій; Контрольна Комісія: д-р Григорій Дмитрів, Олександер Масловський, Володимир Ґурянський.

В складі керівних органів, а також між членами кооперативи є давні українські іміґранти, нові і тут роджені українці. Головою кооперативи став уродженець Америки, знаний всім українцям адвокат В. Андрушин.

На зборах Дирекція вступила вже офіціяльно у виконування обов'язків. Приймає нових членів і їх ощадностеві вкладки та уділює кредитипозички.

Кооператива приміщується в Українськім Народнім Домі, 831 Джозеп Евеню. Урядові години кожної п'ятниці від год. 7-мої до 9-тої вечорами.

Членство американської кредитової кооперативи рекрутується виключно з точно в статуті означеного середовища, об'єднаного в якійсь законом визнаній організації.

Наші рачестерські основники дістали від федерального уряду дозвіл організувати в члени всіх рачестерських українських громадян, що належуть бодай до одного з двох найбільших українських асекураційних Союзів, себто Українського Народного Союзу або Українського Робітничого Союзу. Статут також дозволяє родинам членів тих Союзів бути членами кооперативи. Так, що наша кредитова кооператива є доступна майже для всіх українських громадян, що мешкають в Рачестері. І тому вона на базі економічній може бути об'єднуючим чинником цілої рачестерської громади.

Вписове до нашої кооперативи в сумі 25 ц., означене статутом. Є ще одноразовий даток, що вплачує член при приступленні. Жадних інших оплат не вимагається. Уділ в кооперативі, який в дійсності є вкладкою ощадности, якою член може довільно диспонувати, виносить $5.00. Рачестерська Українська Федеральна Кредитова Кооператива є чартерованою організацією і під контролею федерального уряду через Бюро Федеральних Кредитових Кооперативних фондів. Члени Управи відповідальні за ведення кооперативних фондів і складають відповідну запоруку.

Наша кооператива має також асекураційне забезпечення на всі уділи і позички В разі смерти члена, асекурація сплачує сама його позичку, а крім того виплачує таку суму, яку член мав на своїх уділах.

Заснування кредитової кооперативи в Рачестері це велике початкове досягнення, і тепер українське громадянство повинно піддержати кооперативу своїм довір'ям, ощадностевими вкладками і позичками. Кредитова кооператива працює грішми, тому треба фондів для неї. Ті фонди може дати нам лише дрібна ощадність.

Наша активна участь і праця в кооперативі дасть нам не тільки господарську перемогу, але й скріпить наші моральні сили, загартує нашу солідарність, нашу дбайливість за завтрішний день і нашу збірну відповідальність за силу та честь нашої громади.

Володимир Гавриляк.

Нюарк, Н. Дж.

„Наша дума, наша пісня..."

Бурхливими оплесками вітало громадянство Нюарку та околишніх місцевостей нашу славну Капелю Бандуристів під час її гостинного виступу у Моск Театрі в Нюарку в дні 27 жовтня 1953 р. До оваційного прийому Капелі у 30-ліття її існування українська громада приготовлялись від декількох тижнів. На заклик Українського Конґресового Комітету та з ініціятиви Українського Громадського Комітету Співпраці Організацій м. Нюарку та околиці повстав відділ Приятелів Капелі Бандуристів, який перебрав на себе усю технічно-організанційну підготовку до виступу капелі. Під проводом проф. Т. Каськова поодинокі члени відділу працювали наполегливо й завзято. Андрій Кейбіда зв'язався з американською пресою, музичними колами та визначнішими американськими чинниками. Володимир Боровик перебрав український відтинок та переписку. Федір Луцишин провадив касові справи (розподіл та розпродаж квитків). Іван Галій занявся організаційними справами в терені. Їм активно допомагали зокрема члени ООЧСУ та СУМА, зокрема Ю. Кононів, Р. Набережний, Т. Чіх, Д. Парубчак та інші. Протекторат над концертом перебрали українські фірми в Нюарку, а саме: „Базар", „Говерля", склеп з черевиками, „Вілліям Маркет", (мясні вироби та овочі).

З нагоди одинокого виступу Капелі у стейті Ню Джерзі сенатори Олександер Смит та Роберт Гендриксон прислали на руки адвоката Івана Романишина окремі привітання та побажання кращого успіху для бандуристів. Посадник міста Карлін прислав на концерт свого представника Вінсента П. Торпея, який зложив прилюдні ґратуляції від управи міста. Також і кандидат на ґубернатора стейту Ню Джерзі поспішив з привітом для Капелі. Від Українського Громадського Комітету Співпраці Організацій м. Нюарку молоді сумівки у національних строях вручили мистецьким керівникам капелі Грогору Китастому та Володимирові Божику кошик розкішних квітів з ґратуляціями.

Виступ Українських Бандуристів у Нюарку був справді тріюмфом української пісні та бандури, а посередно й української справи, бо ще досі ніодин виступ Капелі у попередніх роках не викликав стільки прихильного відгомону передусім серед американців, яких тим разом можна було завважити на концерті у доволі поважній кількості. Для багатьох знову українців Капеля з її чудовими піснями та грою на бандурах була сашаном-зіллям, що привівав зворушливі спомини про рідну та неподолану Україну. Це зокрема підкреслено на скромному та за те дружньому принятті, яке відбулося після концерту в „Українській Централі". Капеля залишила по собі жаль, що її виступ був одиноким та відбувся в будні, коли багато наших громадян працює на нічних змінах та не могли прибути на концерт. Капеля від'їхала, але за нею несуться наші гарячі бажання, щоб у своїй тріюмфальній подорожі зуміла знайти шлях до українських сердець та заразом промостити „нашою думою, нашою піснею" вільний шлях для української справи у світі.

в. б.

Пітсбурґ, Па.

За організацію української високошкільної молоді.

Пітсбурґ має багато високих шкіл. Багато українських хлопців і дівчат покінчили середні школи („гайскули") і йдуть до вищих шкіл для добування спеціяльної освіти. Є вже навіть такі, які студіюють драматичне мистецтво і все, що входить в його обсяг. Так, наприклад, перше місце в іспитовому конкурсі до славного на всю Америку „Карнеґі Каледж оф Технолоджі" зайняв 17 літній українець, член УНСоюзу, Ярослав Левицький. (До речі: один його брат вернувся тепер з комуністичного полону в Кореї), де перебував 30 місяців.). Таких молодих, є багато і було б добре, коли б склалась їх організація. Тоді може і знайшлись би люди, що своїми грішми допомогли б цій нашій молоді в Пітсбурзі тримати взаємний організований зв'язок, перебувати в своєму гурті і обговорювати між собою ті різні справи, що їх висуває перед молодим поколінням Америка, для добра і Америки і України.

Степан Чільний.

Клівленд, Огайо

Дитячі імпрези Пластової Станиці.

Пластова Станиця в Клівленді, при співпраці з місцевим Кружком Приятелів Пласту, влаштувала в 1952-1953 рр. цілу низку дитячих імпрез, на втіху й користь батькам і дітям, крім добре підготованих традиційних імпрез, як Свято Весни, Гагілки, Вечір св. Миколая, Ялинка — на окрему увагу заслуговують сценічні спектаклі, які мають на цілі розвинути в молоді естетичні відчування, любов рідного живого слова та дати можливість молодим талантам пробувати своїх сил. І так весною ц. р. поставлено виставу „Золотий Черевичок", а 4 жовтня 1953 інсценізацію казки з балетом „Гануся й Івась". Обі штуки інсценізував проф. З. Павлусевич. Остання вистава показала, що праця ентузіястів діточих спектаклів дає щораз кращі вислідн.

Вистава „Гануся й Івась" була поставлена на так доброму мистецькому рівені, що могла дати естетичне вдоволення навіть цій частині дорослої публіки, яка не мала нікого близького серед юних акторів на сцені. Зокрема дуже добра у грі була пара героїв пригод: Івась — Христина Кікта й Гануся — Леся Руденська. З хистом і самопевністю віддала свою ролю Зірка Кавка, як дочка сонця. Добрі були В. Джолка й Дада Руденська, як батько-мати. Особливу радість й забаву внесли своєю появою і поведінкою звірі у строях і масках дуже добре подуманих Ролі звірів виконували: Ю. Полянський, Я. Біґун, Г. Зварун, М. Грушкевич і О. Піґуляк. Знаменита композиція строїв восьми цвіток, стільки ж соняшних промінчиків старої відьми (Д. Дубас) та інших чотирьох відьом і цікавий балет тих гуртів, зокрема дуже добрий, пиТоменний танок відьом — давали справжню мистецьку насолоду глядачам.

Всі ці успіхи в діточих мистецьких продукціях новацтва й юнацтва Пластової Станиці Клівленд, треба в першу чергу завдячувати наполегливій праці над дітворою таким паням з Кружка Приятелів Пласту: п-ні В. Кавка, головно в укладі і підготові танків, п-ні О. Руденська, режисерці.

Филаделфія, Па.

Початок шкільного року в Менор Каледж.

Дня 28 вересня 1953 відбулася реєстрація в Менор Каледж у Факс -Чейс, який ведуть Сестри Василіянки. На другий день отець капелян відправив Службу Божу в намірениі студенток за успіх в науці. Кожна студентка, яка мешкає у Факс-Чейсі, має нагоду кожного дня вислухати Службу Божу та приступити до св. Причастія.

Кожна католицька родина має обов'язок супроти Бога і батьківщини дати своїм дітям добре релігійне виховання та посилати їх до своїх шкіл, щоб вони набирали знання та були колись корисними для українського громадянства. Дуже багато про це пишеться в газетах та ще більше говориться, а в дійсності дуже мала кількість ходить до українських шкіл.

Сам каледж є в дуже гарній околиці серед природи та на свіжому повітрі, якого в місті не знайдемо: ліс, сад, та поляна окружають каледж.

Спортові площі є до диспозиції учениць та є також нагода належати до організацій.

Менор Каледж збільшується що року тому, що є такі батьки, які не жаліють трудів, щоб дати добре виховання своїм дітям та їхні молоді охочі серця з радістю вчаться у рідній школі.

С. Сарахман, студ. II. року.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

„ГИНУТЬ КАВУНИ — ЦІННИЙ ПРОДУКТ"

П. Теличко, старший товарознавець Жовтневого райхарчоторгу міста Києва, повідомляє „Радянську Україну" (з 26 вересня), як то „гинуть кавуни" через недбайливе хазяйнування совєтських бюрократів.

„В цьому році, як ніколи, вродили кавуни. Велика кількість їх надходить до Києва та інших міст.

Однак значна частина кавунів, не потрапляючи до споживачів, псуються. Гинуть вони і тому, що внаслідок недбалого поводження з кавунами створюється так званий технічний брак через пошкодження плодів при навантаженні, розвантаженні і перевозках. Велику частину кавунів вивозять через це на звалище.

Проте при господарському ставленні можна уникнути загибелі цього цінного продукту. Плодокомбінати, підприємства харчової промисловости зробили б велику справу, якби вони з цих кавунів налагодили виробництво так званого бекмесу — цукру-глюкози, який з успіхом можуть використовувати харчова промисловість і просто споживачі. Справа ця дуже проста і не вимагає ніяких витрат. На кожному підприємстві харчової промисловости чи в плодокомбінаті знають, як це робити. Слід активніше взятись за переробку кавунів, врятувати цінний продукт".

Ті, що працюють в „плодокомбінатних" та підприємствах харчової промисловости, мають що їсти, а про інших, для яких вони повинні працювати, — не дбають.

„СІМ РОКІВ ТОЧАТЬСЯ РОЗМОВИ, — А СПРАВА НІ З МІСЦЯ"

Як „урядує" виконний комітет міської ради в місті Чернігові, про те повідомляє „Радянська Україна" з 26-го вересня.

„Сім років точаться розмови про обладнання комунальних кухонь в будинку ч. 13 по Зеленій вулиці в м. Чернігові, а справа — ні з місця. А за цей час у будинку вже не раз звільнялись кімнати, які можна було переобладнати на кухні. Не реагує голова виконкому міської Ради і на неоднаразові заяви мешканців про потребу засипати баюру перед будинком, яку перетворили на звалище всяких покидьків".

З повищого читач може бачити, як виглядає так звана „комунальна кухня", де мали б їсти широкі кола населення, бо комуністична верхівка їсть по приватних своїх кухнях, а не в кухні, де перед будинком „баюра зі звалищем всяких покидьків".

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОТРЕБА УКРАЇНСЬКИХ ВІСТОК

Мене здивувала нотатка Редакції до інтерв'ю з д-ром Степаном Витвицьким такого змісту: „на бажання частини своїх читачів поставила кілька конкретних запитів...". Я не належав до тої „частини" читачів Редакції, що з таким бажанням виступали, але з великим заінтересуванням прочитав це цікаве інтерв'ю з нашим довголітнім заслуженим політиком і громадським діячем. Чи дійсно треба було аж „спеціяльного домагання частини читачів", щоб Редакція постаралася про це інтерв'ю, чи може панове редактори бояться поміщувати інформації про діяльність Представництва УНРади на терені ЗДА та про розмови ВО УНРади згадані в цьому інтерв'ю, щоб не наразитися тим передплатникам, що ставляться критично до діяльности і самої УНРади та її ВО як також їх Представництва на терені ЗДА? „Свобода" є тепер одиноким українським щоденником, з якого українці, розкинені по всьому світі, можуть черпати потрібні відомості про всі події з українського життя і коли б також і „Свобода" пішла за прикладом інших та інформувала нас, своїх читачів, недостатньо про всі українські справи, то ми, її читачі, лишилися б без всяких інформацій у цих справах. Про справи світової політики кожний з нас має щоденно відомості з радія та англомовної преси. Натомість про всі наші справи, зокрема справи визвольної української політики, ми можемо довідатись назагал тільки із сторінок „Свободи", бо інші наші газети в Канаді і ЗДА дуже часто переповідають ті інформації так чи інакше тільки за „Свободою".

Позатим я задоволений з часопису і не можу собі уявити, як можна взагалі без „Свободи" жити, коли іншого українського часопису тепер не маємо (маю на увазі щоденники), та на жаль скільки є наших людей, що уважають себе за великих авторитетів в українській політиці і громадському житті, а не відчувають душевної пустки без такого щоденника, яким є „Свобода".

Д-р Михайло Росляк.

Едмонтон, Канада,
17 жовтня 1953.

СВІЖЕ ПОВІТРЯ

З великою втіхою прочитав передову Вашої газети „Особисті напади", як знак того що темрява, злість, сліпий еґоїзм ще не зовсім опанували життя верхів української еміґрації і що ворогові нашому не так легко нищити нас нашими власними руками. Ви зробили Вашою передовицею велике діло. Не кажу вже про те, що для мене особисто — це стало віддушиною, повівом свіжого повітря, бо дихати вже абсолютно нічим.

Дай Вам, Боже, щастя в роботі!

Юрій Дивнич.

Ню Йорк, 29 жовтня 1953.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В статті „Рачестер Н. Й.", поміщеній в ч. 224 за 28. жовтня 1953 р. зайшла друкарська помилка. В другім уступі останній ряд має бути... „через касу Відділу перейшло около $200,000, а майна має сьогодні Відділ на около $11,000.

З совєтського побуту

Коли свербить ліва долоня...

Пізньої осени 1945 року Ольга Федорівна Волошина — дружина загиблого фронтовика — разом з своїми дітьми справила новосілля.

В нову хату до тов. Волошиної завітав Кузьма Яковлевич Погребний — заступник голови виконкому Носівської районової Ради депутатів трудящих і завідуючий районним фінансовим відділом.

Гостинно зустріла Ольга Федорівна товариша з райцентра.

— Спасибі Радянській владі, — схвильовано сказала жінка. — Та й вам, Кузьмо Яковлевичу, дякую за піклування, — додала вона і заходилася частувати гостя.

—Недарма-таки ніс свербів, — подумав Кузьма Яковлевич і, взявши чергову чарку, прожогом осушив її. Ще з дитинства Кузьма Яковлевич вірить у прикмети. Ніс свербить — чарка перепаде, зустрінеш бабу з порожнім відром — чекай неприємностей, долоня лівої руки свербить — гроші лічитимеш, неодмінно гроші.

— Так і є, — відповідаючи на власну думку, кивнув головою Кузьма Яковлевич і перехилив ще одну чарку...

∴

В період тимчасової німецько-фашистської окупації Чернігівщини Ольга Федорівна жила в одинокому будинку серед лісу. Сюди час від часу заходили партизани. Згодом цей будинок став постійним місцем, де вони могли погрітися, переодягтися, зварити їжу.

Хазяйка з радістю зустрічала дорогих гостей, допомагала, чим могла, розповідала про новини в селі Лісні Хутори і районному центрі Носівці.

Та ось взимку трапилось лихо. Ворог спалив хату, і Ольга Федорівна залишилася з трьома малими дітьми без притулку. Нелегко було їй пережити тяжкі роки окупації.

Незабаром після визволення Чернігівщини Радянською Армією виконком Носівської районної Ради депутатів трудящих виділив тов. Волошиній хату. І ось вона поселилася в ній, живе...

Через деякий час Ольга Федорівна одержала від Кузьми Яковлевича листа. В ньому сповіщалося, що за будинок їй належить сплатити 3,000 карбованців. Сума порівняно невелика, і Ольга Федорівна, підрахувавши свої можливості, того ж дня пішла в райфінвідділ. Не встигла вона й слова сказати, як Кузьма Яковлевич підбадьорив:

—Допоможу... В ранку позику візьмете... Гроші одержите — і знову до мене...

...Цього дня з раннього ранку у Кузьми Яковлевича нестерпно свербіла ліва долоня...

Побачивши з вікна кабінету Волошину, він швидко сів до столу, запалив цигарку, розгорнув папку і набрав надзвичайно з а к л опотаного вигляду.

— Ну, як? — тремтячим голосом запитав він Ольгу Федорівну, тільки-но вона відчинила двері кабінету.

— Одержала, — відповіла жінка і поклала на стіл гроші. — Три тисячі.

Кузьма Яковлевич взяв клаптик паперу і швидко написав розписку:

„Мною, зав. Нос., Погребним, К. Я. одержано крб. три тисячі від гр-ки Волошиної О. Ф. за хату".

Поставив дату: 26/I-46 р. Внизу, як і годиться, — підпис. А щоб Ольга Федорівна не подумала чогось поганого, приклав гербову печатку райфінвідділу.

Кузьма Яковлевич досить майстерно справився з функціями бухгалтера і касира — виконав обов'язки і першого і другого.

Написав Кузьма Яковлевич і документ про те, що громадянка Волошина О. Ф. дійсно купила хату.

— Тепер будинок ваш, навічно! — протяг він солодким тенором. — А це — документ. Не загубіть, добре сховайте!

Погребний поклав гроші до сейфу, а коли відвідувачка пішла — переклав до власної кишені.

...Минуло чимало часу, поки Волошина випадково дізналася, що виконком Носівської районної Ради депутатів трудящих свою постанову за ч. 204-а від 5 травня 1946 року передав їй хату, як потерпілій, безплатно, в безповоротні користування. Жінка зрозуміла, що „добродій" Погребний, к о р и с т у ю ч и с ь своїм службовим станом і державною печаткою, просто привласнив чужі гроші, сфабрикувавши „документи" про те, ніби хата куплена.

Справа дійшла до суду. „Ішла" вона набагато довше, ніж Ользі Федорівні оформили позику і „продали" хату.

19 березня 1953 року в Носівці відбувся суд.

Кузьма Яковлевич при найактивнішій підтримці прокурора Кльови докладав усіх сил до того, щоб як-небудь викрутитись. Він доводив, ніби гроші взяв для користі справи — на фарбування даху приміщення фінвідділу. Правда, досі ніхто зроду-віку не фарбував даху взимку, але Кузьма Яковлевич переконував, що в нього це вийшло неабияк.

Незважаючи на всі хитрування хапуги-фальсифікатора, суд зобов'язав Погребного повернути гр. Волошиній О. Ф. гроші, як незаконно взяті.

Тоді Погребний вдався до іншого маневру. Він відвідав Лісні Хутори, і після його візиту по селу пішли чутки про те, що у Ольги Федорівни взагалі можуть відібрати будинок...

Минає місяць, другий, третій, а Кузьма Яковлевич не кує й не меле, грошей не віддає.

Ольга Федорівна через деякий час знову завітала до суду, звернулась до секретаря тов. Гринь. Та відповіла:

— В Чернігів написали... На перегляд справи... Погребний і Кльова...

А ще через місяць повідомили:

— В Київ написали...

Просила Ольга Федорівна випуску з рішення суду, щоб подати скаргу у відповідні органи, — не дали, сказали: „десь протоколу немає"...

Минуло ще кілька місяців.

19 серпня 1953 року там же, у Носівці, знову відбувся суд. На цей раз справу розглядав інший склад суду, як цього зажадав Кузьма Яковлевич, але рішення не змінилося. Не змінився і Кузьма Яковлевич. Він співає старої: „Гроші взяв для користі справи..." На цей раз Кузьма Яковлевич знайшов і свідків. Дарма, що один з них давно помер, все-таки „свідок".

О. Нужний.
(„Радянська Україна").

ПОКУТУЮЧИЙ ДУХ НА ЛАБРАДОРІ

Як оповідає леґенда, похмурі побережжя Лабрадору часто навідує дух одного чоловіка, який за свого життя вчинив багато лиха, а на смертній постелі покаявся. Він прирік, якщо Бог прийме його покаяння, відслужити свої злі діла добрими вчинками в другому житті. І багато подорожних, які заблукалися під час снігових хуртовин на пустинному східньому побережжі Канади, є переконані, що це той покутник виправдав їх з небезпеки.

Це леґендарне оповідання має назву „Ди Смоукер", яка виводиться від окреслення „смоук" — тобто продукувати (викурювати) нелегально алькоголеві напитки; в льокальній говірці це слово значить теж стільки що горілка. Тим „смоукером" був Гіб Дайсон або Ісав Гілінґгем, хоч немає певности, котрий саме з них. На всякий випадок такий чоловік поселився на Лабрадорі, щоб полювати на хутрові звірята, але згодом виришив, що швидше збагатиться, виробляючи „самогон".

Однак його викрито і засуджено на ув'язнення. Після виходу на волю він прирік собі, що його вже ніколи не зловлять. Тому перевозив свій товар у барилі, прив'язаному до саней, зодягався в білу одіж, сани і барило помалював білою фарбою і навіть уживав запряжових собак білої масти. Тому коли поліція намагалася його вислідити, він міг дуже легко скритися на снігом вкритому терені. Хто був настільки необережний, що зважувався пити його самогон, наражувався на велику небезпеку, бо багато отруїлося тим напитком, деякі збожеволіли, інші осліпли.

„Смоукер" врешті й сам почав пити свій самогон і збожеволів. У приступі п'яної люти він поховзнувся, впав з рибної платформи і зламав собі хребет. Заки помер — покаявся. Леґенда каже, що він і досі блукає в тих околицях Лабрадору, де є дуже погана погода і вишукує нещасливих заблуканих подорожних, щоб вивести їх на безпечний шлях. Кажуть, що собаки можуть зачути й бачити, а люди є спроможні бачити тільки невиразні обриси „смоукера", його собак і саней.

„Канадійська Сцена"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — Подається до відома, що місячні збори Т-ва ім. І. Франка відділ 334 відбудуться в неділю, 8. листопада, о год. 1 пополудні, в залі Укр. Нар. Дому при 2255 Вест 14-та вулиця. Просяться всіх членів бути присутніми на цих зборах. — М. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр. И. Марцінюк, рек. секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во „Українська Січ", відд. 39, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться 8. листопада о год. 3-ій пополудні в залі У. Н. Дому. Просяться явитися на збори численно. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Т-ва „Сокіл", відд. 336 відбудуться в неділю, 8. листопада, о год. 1. попол., в Укр. Нар. Домі. Просяться членів прийти на збори та вирівняти належні вкладки. — Я. Дзядик, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. Дм. Вітовського відд. 375, повідомляє, що місячні збори відбудуться в другу неділю листопада це є 8. листопада, о год. 1. пополудні, в Домі Укр. Горожан при 847 Н. Френклін вул., як звичайно. Всіх хто має особисті справи, проситься прийти як найскорше. — В. Грималяк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Збори Т-ва „Єдність", відд. 163, відбудуться в неділю, 8. листопада, в Домі Горожан, 847 N. Franklin St., в 1-ій год. пополудні. Просяться всіх членів бути на означений час, бо є важні справи до вирішення. — М. Курко, предс.; С. Филик, рек. секр. І. Потучко, фін. секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — В-во св. І. Хрестителя, відд. 223, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 8. листопада, в парафіяльній залі, по Службі Божій. Проситься всіх членів прийти на час. Пригадується всім кандидатам на делеґатів, щоби придбали хоча по 5 членів до УНСоюзу і доказали, що вони заслужили бути делеґатами. — Уряд Бр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Б-ва св. Василія Вел., відд. 364, відбудуться в неділю, 8. листопада, в Укр. Нар. Домі під ч. 3161 E. 93 St., Kinsman Rd. Початок точно о год. 2-ій попол. Тому що є дуже важні справи до вирішення просимо всіх членів конечно прийти на ці важні збори. Залеглим пригадуємо вирівняти свої вкладки. — Г. Кукіз, предс.; С. Крефт, кас.; Я. Кравчук, секр.

ЮНҐСТАВН, О. — Т-во ім. О. Васараб відд. 348, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. листопада, зараз по великій Службі Божій, в церковній залі при 526 W. Rayen Ave. Просяться всіх членів прибути. — М. Вурей, предс.; И. Стахура, кас.; М. Перір, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира відд. 130, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 7. листопада, о год. 8. ввечорі, в залі Українських Кат. Ветеранів на долині, тобто тиждень напеpід, як відбувалися щомісяця з причини нашого балю, збори не можуть відбутися цього дня. Просяться всіх членів до активної участи. — О. Марків, предс.; Г. Лучанко, фін. секр.; М. Кравчук, кас.; В. Малець, рек секр.

ЮНҐСТАВН, О. — Бр. св. І. Хрестителя відд. 230, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. листопада 1953 р., в своїй залі 914 Френклін Еве., о год. 2:30 по пол. Просяться всіх членів прибути на означений час бо є важні справи до полагодження. Пригадується, що на останніх зборах ухвалено Вальний Бр., на якому присутність всіх членів обов'язкова. — М. Мушинський, предс.; Д. Войтович, кас.; І. Павловський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Управа Т-ва ім. Д. Вітовського відд. 301 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. листопада в залі при церкві св. Володимира, 2238 W. Cortez St., о год. 12:30 вполудне. Просяться всіх членів взяти якнайчисленнішу участь і використати збори для вплати вкладок. — Управа.

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 69 тисяч членів, є передова народна установа американських українців. У списку членів якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Во належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ

✝

Ділимося сумною вісткою з Товаришками Стрийської Учит. Жіночої Семинарії УПТ., що дня 19. жовтня ц.р. відійшла у вічність наша дорога і незабутня Товаришка шкільної лавки

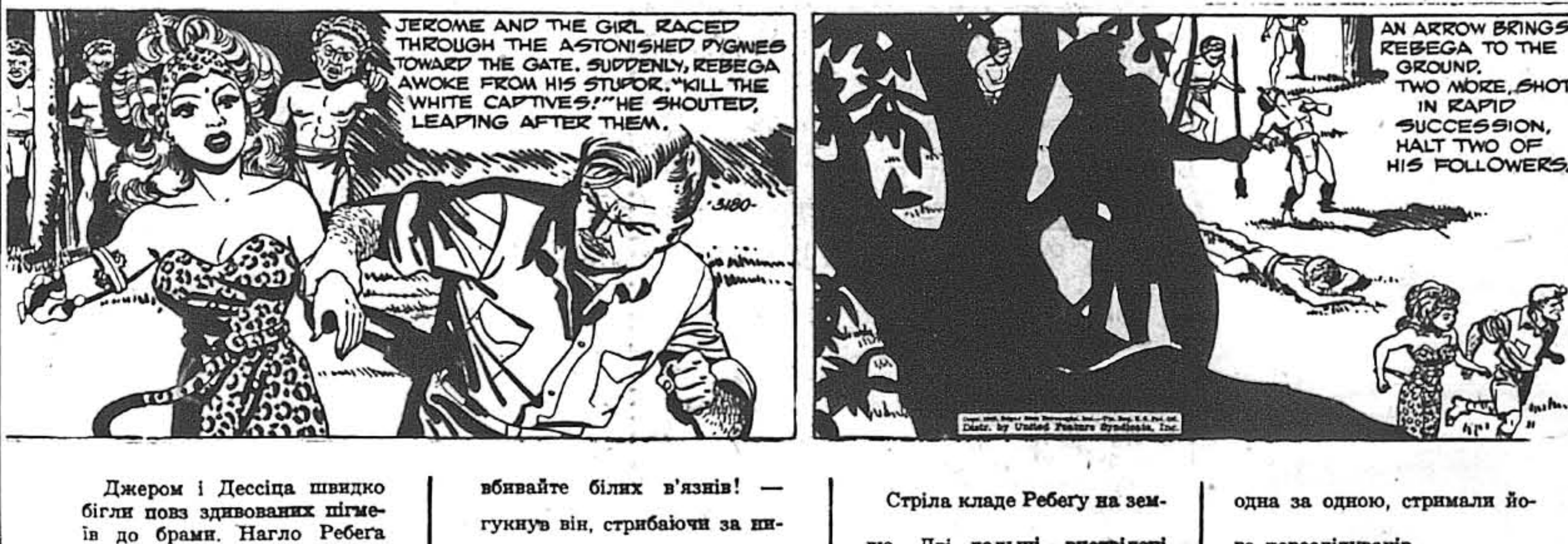
бл. п. НАТАЛІЯ РУДНИЦЬКА-ЧАПЛЕНКО

Замість квітів на могилу Покійної складаємо 15 дол. на будову каплиці в Новому Ульмі (Німеччина) для залишених українських скитальців.

Володимира Пристай-Савчинська
Олена Андрищак-Форостина
Іванна Винницька-Поточняк

Вступайте в члени У. Н. С.

ТАРЗАН, ч. 3180. Стримання погоні

Джером і Дессіда швидко бігли повз здивованих пігмеїв до брами. Нагло Ребега збудився з остовпіння. — Повбивайте білих в'язнів! — гукнув він, стрибаючи за ними.

Стріла кладе Ребегу на землю. Дві дальші, вистрілені одна за одною, стримали його переслідувачів.